

## **142 . Pietroasele | Județ: Buzău | Punct: SCVV Pietroasa - Necropola 2; Valea Bazinului | Anul: 2003**

**Anul:** 2003

**Cod RAN:** 48496.05;48496.13;48496.17

**Perioade:** Preistorie, Protoistorie, Antichitate, Evul Mediu, Perioadă neprecizată

**Epoci:** Neolitic, Eneolitic, Epoca bronzului timpuriu, Epoca bronzului, Hallstatt, La Tène, Epoca romană timpurie, Epoca romană târzie, Epoca medievală timpurie, Perioadă neprecizată

**Tipuri sit:** locuire, obiect izolat

**Categorii sit:** Domestic, Religios, ritual și funerar, Neatribuit

**Autori:** Eugen Marius Constantinescu, Laurențiu Grigoraș, Mihaela Denisia Liușnea, Gabriel Ion Stăicuț

**Instituții:** Muzeul Județean Buzău, Muzeul Județean Buzău, Universitatea Dunării de Jos, Galați, Muzeul Județean Buzău

### **Rezumat**

Campania din 2003 a inclus următoarele sectoare: Stațiunea de Cercetări Viti-Vinicole, Valea Bazinului și Edificiul cu hypocaust. Din motive obiective, în sectorul a. Castrum, sector B, colțul de sud-est, nu s-a lucrat. În sectorul La Grădiniță, cercetările s-au încheiat. În sectorul Stațiunea de Cercetări Viti-Vinicole, Sector Administrativ, s-au deschis două secțiuni, amplasate la S, respectiv la N de blocul-cămin al stațiunii. În sectorul Valea Bazinului, s-a urmărit epuizarea SI/1999, unde au apărut resturi materiale din epoca fierului (Hallstatt și Latène), sec. IV p.Chr. și din evul mediu. În sectorul Edificiul cu hypocaust, în campania din anul 2003 s-au efectuat lucrări de întreținere și conservare.

### **Raport**

Pe șantierul arheologic Pietroasele campania de cercetări arheologice 2003 s-a desfășurat în perioada 1 iulie - 30 august 2003, lucrările executându-se în 3 sectoare: c. la Stațiunea de Cercetări Viti-Vinicole, Sector Administrativ, coordonator de sector prof. dr. Eugen – Marius Constantinescu, asistent Stăicuț Gabriel; d. Valea Bazinului, supraveghetor de sector Laurențiu Grigoraș; e. Edificiul cu hypocaust, coordonator de sector Mihaela - Denisia Liușnea. Din motive obiective, în sectorul a. Castrum, sector B, colțul de sud-est, nu s-a lucrat. În sectorul c. La Grădiniță, cercetările s-au încheiat. Între 1 și 18 iulie la lucrări au participat și studenții din anul I ai Facultății de Istorie – Teologie ai UDJ Galați, aflați în practică. După data de 18 iulie și până la 30 august cercetările au continuat numai cu lucrători angajați.

În sectorul c. Stațiunea de Cercetări Viti – Viticole, Sector Administrativ, s-au deschis două secțiuni S VII și S VIII, amplasate la S, respectiv la N de blocul-cămin al stațiunii.

Secțiunea S VII, amplasată la distanță de 0,30 m V de S VI, cu dimensiunile de 17 x 2 m, a fost trasată cu scopul de a asigura cercetarea părții de V a locuinței L1 aparținând culturii Dridu (sec. IX - X p. Chr.), locuință identificată și parțial cercetată în campania 2002. Primele materiale arheologice aparținând locuinței L 1 au apărut la adâncimea de 1 m față de nivelul actual de călcare. Suprafața acestei părți a complexului de locuire se extindea spre vest dincolo de limitele secțiunii, fapt ce a impus deschiderea unei case cu dimensiunile de 4,90 x 1,50 m, amplasată în carourile 3-5, astfel fiind identificate limitele complexului. Locuința semiîngropată a fost cercetată până la adâncimea de 1,74 m, la care a apărut podeaua amenajată prin bătătorire. În umplutura gropii au apărut fragmente ceramice, pietre cu urme de ardere, chirpic, oase de animale, coji de ou, cărbuni, precum și un inel din sârmă de bronz răsucită. În restul secțiunii S VII săpătura s-a oprit adâncimea 1,10 m, fără a se semna prezența vreunui complex arheologic.

Secțiunea S VIII a fost amplasată la nord de blocul-cămin, în perimetrul Cimitirului 2, spre est de secțiunea S V și a avut dimensiunile de 25,80 x 3 m. La adâncimea de 1,30 m, în urma răzuiei, s-au

identificat gropile a trei morminte, toate dispuse în partea sudică a secțiunii, în carourile 1- 4. Două dintre aceste morminte, M 25 și M 26, au fost identificate doar parțial în suprafața secțiunii S VIII, astfel că a fost necesară extinderea acestora prin două casete practicate, una în peretele vestic, cu dimensiunile de 2 x 1 m, și alta în cel estic, cu dimensiunile de 2,55 x 1 m. M 27 a apărut în carourile 3 - 4, aproximativ în zona mediană a secțiunii.

Mormântul 25. Inhumat, copil, decubit dorsal, orientat S 2900‰, oasele erau puternic afectate de acizii din sol. Groapa mormântului, dreptunghiulară, cu dimensiunile de 1,36 x 0,62 m, a apărut la adâncimea de 1,30 m față de nivelul actual de călcare, fiind săpată până la adâncimea de 1,55 m. Inventarul mormântului este constituit dintr-un vas borcan, fragmentar, lucrat la mână, din pastă cu pietricele și cioburi pisate, de culoare galben-castanie, arsă neuniform, având buza ușor răsfrântă și fund plat nemarcat, depus la picioare.

Mormântul 26. Inhumat, matur, decubit dorsal, orientat S 2770‰. Groapa, de formă dreptunghiulară, cu dimensiunile de 1,96 x 0,61 m, s-a observat de la adâncimea de 1,30 m și a fost săpată până la -1,47 m. Oasele, afectate de solul în care au stat, erau foarte friabile. Brațele erau întinse pe lângă corp, cu palmele pe șolduri, iar picioarele întinse, paralele. Fără inventar.

Mormântul 27. Inhumat, matur, decubit dorsal, orientat S 2500‰. Groapa, dreptunghiulară, cu dimensiunile 2,26 x 1 m s-a observat la adâncimea de 1,27 m față de nivelul actual de călcare și cobora până la 1,80 m. Deasupra scheletului, la adâncimea de 1,53 m, a fost identificat un os lung de animal (0,65 m), așezat de-a lungul piciorului drept. Inventar: 1. oglindă de bronz, fragmentară, ruptă din vechime, în partea dreaptă a capului; 2. cerceț (?) din sârmă de bronz, lângă urechea dreaptă; 3. pensetă din bronz, depusă în zona gâtului; 4. pandantiv (?) din bandă de bronz, fragmentar, în apropierea umărului stâng; 5. mărgelă de cornalină (12), chihlimbar (15), coral (1), pastă de sticlă (1) și marmură (1), răspândite din zona gâtului până deasupra bazinului; 6. cuțitaș din fier, puternic oxidat, plasat lângă brațul drept; 7. tub din os pentru ace, fragmentar; 8. fusaiolă din lut, lângă piciorul drept; 9. vas borcan, fragmentar, lucrat la mână, din pastă grosieră, de culoare cenușie, arsă neuniform, buza lipsește, fundul plat, nemarcat, este mai mare decât gura; depus între călcăie.

În partea de N a secțiunii S VIII, între carourile 7 și 10, s-a ajuns la sterilul arheologic la adâncimea de 1,75 m fără a se identifica morminte. În carourile 11 și 12 săpătura a coborât până la -2,65 m, datorită apariției sub stratul de pământ cafeniu-gălbui a unui strat de pământ negru, compact, gros de aproximativ 0,50 m, cu urme de vegetație descompusă, fără vestigii arheologice. [Eugen Marius Constantinescu, Gabriel Stăicuț].

În sectorul d. Valea Bazinului, s-a urmărit epuizarea S I/1999 cu lungimea de 25 x 2 m, unde au apărut resturi materiale din epoca fierului (Hallstatt și La Tene), sec. IV p. Chr. și din evul mediu.

Situl este amplasat pe o terasă din stânga Văii Urgoaia și la V de platoul pe care este situată localitatea Pietroasa Mică, de care este separată printr-o pantă foarte adâncă (diferență de nivel de cca. 40-45 m), cu stâncă de calcar la suprafață. Terasa are o formă alungită (cu axul lung pe direcția N - S) și coboară de la est spre vest, diferența de nivel între cele două capete ale S I/2003 fiind de aproximativ 5 m. Anul acesta am terminat cercetarea S I/1999 pe care am prelungit-o apoi cu o suprafață de 55 x 2 m, denumită S I/2003. Cercetarea acestor suprafețe a condus la completarea informațiilor obținute în campaniile anterioare, precum și la descoperirea unor noi complexe. În total au fost cercetate 6 complexe: 3 locuințe, un cuptor și 2 gropi. Dintre acestea au fost epuizate Gr. 1 (Cpl. 2), locuința 1 (Cpl. 6) și cuptorul aparținând acestei locuințe (Cpl. 5). Gr.1 are o formă cilindrică, cu diametrul maxim de 1,60 m, îngustându-se spre bază și conține fragmente de factură La Tene, oase, lipitură arsă și lemn carbonizat. Locuința 1 (Cpl. 6) are forma rectangulară cu una din laturi de aproximativ 3,50 m și intră, parțial, în profilul de E al secțiunii. În profil se observă o groapă de par aparținând locuinței și care taie parțial Gr.1. Locuinței 1 îi aparține un cuptor (Cpl. 5), care avea formă circulară, cu diametrul de aproximativ 0,70 m, înălțimea de 0,35 m, iar pereții aveau grosimea de 0,08-0,10 m. Bolta cuptorului e realizată din lut nisipos amestecat cu pietricele, la baza acestora utilizându-se și câteva pietre. De o parte și alta a gurii cuptorului au fost așezate o piatră alungită și o cărămidă de factură romană. Materialul ceramic descoperit este sărăcăcios, însă instalația de încălzit și cărămida folosită datează această locuință în cultura Ipotești-Cândești [Laurențiu Grigoraș].

În sectorul e. Edificiul cu hypocaust, ce se află la cca. 400 m E de castrul roman, continuând activitatea

din anii precedenți, în campania din anul 2003 s-au efectuat lucrări de întreținere și conservare. Campania s-a desfășurat în perioada 1-18 iulie 2003 și s-a realizat cu ajutorul studenților de la UDJ Galați.

Obiectivul cercetat se află în zona de trecere de la deal la câmpie (Câmpia Gherghiței), pe glacisul coluvio-proluvial format la poalele masivului calcaros Istrița (749 m altitudine).<sup>1</sup> Astfel, jumătatea inferioară a versantului Istriței este acoperit cu un deluviu gros format ca urmare a spălării materialului de pe versant, calcare miocene.

Edificiul respectiv a făcut obiectul investigațiilor arheologice, încă din anii 70 ai veacului trecut, întreprinse de Magda Tzony<sup>2</sup>. Atunci, în 1975, în urma deschiderii unei secțiunii NNV - SSE, S I, de 24 x 1,50 m, perpendiculară pe șoseaua Șarânga-Pietroasele, au fost descoperite ruinele unui complex thermal, mai exact o încăpăre cu hypocaust, cu ziduri din piatră de calcar legată cu mortar, formând doi paramenți, iar spațiul dintre aceștia a fost umplut cu emplecton. În cursul cercetărilor au fost identificate fragmente de materiale tegulare cu ștampila C.P.F. (Legio XI Claudia Pia Fidelis) și Cl.Ant. (Antoniniana), care indică prezența militarilor din această unitate militară romană de elită<sup>3</sup> sau doar a materialelor tegulare realizate în officinae-le acesteia, în acest punct, la nivelul secolelor II-III p. Chr. Probabil aceștia au ridicat și edificiul thermal. Tot atunci au fost descoperite: un canal de aducție a apei, numeroase alte materiale de construcție și urmele unor ziduri care indicau existența diverselor încăperi ale edificiului, vestibul, palaestra, ș.a.<sup>4</sup>. Lucrările au fost reluate mai târziu, iar în 1980, Magda Tzony a publicat un Raport<sup>5</sup>, în care amintea de cele două încăperi cu hypocaust (A și B pe planul anexat raportului), care comunicau între ele, poate cu rol de caldarium, de existența unui praefurnium, de încăperea cu pardosea din cărămizi pavimentare așezate pe lungime și lățime, de tuburi de canalizare cu mufe, olane și de numeroase alte materiale de construcții. S-au practicat atunci încă trei secțiuni cu dimensiuni și orientate NE - SV, din care cea mai mare de-a lungul șoselei care leagă Pietroasele de Șarânga.<sup>6</sup> La NE de încăperile A și B se afla camera cu paviment (C), pe sub care trecea un canal de aducție a apei (din olane), după cum o demonstrează și dispunerea diferită a unora din cărămizile pavimentare. La Vest de această încăpăre există încă o cameră cu pilae de mici dimensiuni.<sup>7</sup>

Lucrările de întreținere din anul 2003 au permis o atentă analiză a edificiului ajungându-se la concluzia că planurile publicate în 1977 și 1980 pot fi completate. Mai mult, există deosebiri semnificative între informațiile oferite de aceste planuri și ceea ce am constatat pe teren.

În primul rând trebuie subliniat faptul că tehnica de construcție și planul însuși al edificiului dovedesc existența unor etape diferite de construcție, cel puțin două, dacă avem în vedere materialul tegular refolosit pentru a construi zidurile din parte estică a edificiului (încăperile C, E, F) - fragmente de cărămizi pavimentare sau olane, cărămidă pisată grosier în liantul care leagă blocurile de piatră etc. Prezența în compoziția mortarului acestor ziduri a cărămizii pisate, ne face să credem că refacerea datează de la începutul secolului IV p. Chr.

Pentru prima etapă de construcție, ce nu poate fi datată deocamdată decât poate cu ajutorul unității militare amintite mai sus, ce a participat la construcție, se poate constata un sistem riguros, specific standardelor romane.

Sala A (notată de M. Tzony), are dimensiunile de cca. 4,40 x 5 m și este prevăzută cu hypocaust și două nișe, una descrisă în 1980, alta descoperită pe latura de sud a încăperii, adăpostind un labrum (bazin cu apă caldă), având în vedere că se află îngropat în pardosea, în imediata apropiere a primului rând de suspensurae (pilae), stâlpi ce susțineau pardosala. Din păcate, bazinul este suprapus parțial, la vest, de o clădire modernă. Adâncimea bazinului, de la nivelul pardoselei este de 0,43 m, iar pereții laterali păstrează o tencuială solidă, rezistentă la apă (opus signinum). Având în vedere faptul că este dispus și în vecinătatea gurilor de foc ale praefurnium-ului de pe latura vestică a încăperii, este foarte probabil ca bazinul să fi servit la crearea aburilor prin introducerea în apă a unor bolovani încinși, funcționalitatea camerei A fiind foarte probabil cea de laconium (încăperea cu abur fierbinte). Pe fundul bazinului se mai păstrează, în situ, o placă mare de marmură de cu dimensiunea de 0,50 x 0,42 m.

Revenind la pardoseaua încăperii A, aceasta a fost realizată prin suprapunerea a trei rânduri de plăci pavimentare dreptunghiulare încastrate în straturi consistente de mortar. În partea sudică a acestei încăperi au fost identificate, in situ, pilae solide realizate din olane de tip coamă, suprapus și legate cu mortar. În

colțul nord-vestic s-a găsit un fragment de râșniță (meta) de calcar.

Sala B. Sala A comunică la est cu o altă sală, notată cu B de M. Tzony, prin intermediul a trei guri boltite, din cărămidă, realizate în partea inferioară a unui perete din piatră, ce avea o grosime de 1,20 m.

Sala B are dimensiunile de 4,70 x 4,08 m. Deschiderea maximă a gurilor este de 0,30-0,40 m, iar înălțimea lor este de 0,70 m. Încăperea a jucat probabil rol de caldarium (se afla aici un bazin cu apă caldă), având în vedere vecinătatea cu laconium, gurile pentru aerul fierbinte și canalul din peretele sudic (tubi), cu dimensiunea de 0,30 m, dispus la circa 1,27 m de peretele de est, care făcea legătura cu două canale ce străbăteau o altă încăpere – notată de noi cu G., pe sub pardoseală.

Sala D. La V, încăperea B comunică, printr-o deschidere de 1,30 m, cu o altă încăpere, notată cu D de M. Tzony, în care se pot observa intervenții târzii, ziduri, culoare etc. Din păcate aceasta nu a putut fi cercetată decât parțial, o parte fiind suprapusă de actuala șosea care leagă Șarânga de Pietroasele.

Sala G. Canalele din încăperea G sunt refăcute mai târziu probabil, la realizarea lor folosindu-se cărămizi pavimentare sparte, din care s-a recuperat o parte. Astfel, cărămizile sparte în lung, cu dimensiunile de cca 0,37 x 0,21 m și o grosime de 0,30 m. erau dispuse pe cant, pe două șiruri paralele, la o distanță una de alta de 0,09 m. Deasupra acestor șiruri erau dispuse cărămizi întregi 0,37 x 0,26 m. Au fost descoperite două canale, unul care pleca din dreptul canalului din peretele sudic al sălii B și altul din peretele vestic al sălii G. Cele două canale făceau joncțiunea undeva pe peretele sudic al sălii G în care era practicat un alt canal cu dimensiunile de 0,15 m. Sala putea să fi fost tepidarium (încăpere cu transpirație ușoară), canalele fiind destinate circulației aerului cald.

Sala F. Am notat cu F încăperea ce se află la E de sala G și la S de sala E. Lățimea încăperii este aceeași cu a sălii G, de 4,60 m, însă funcționalitatea și lungimea ei nu au putut fi determinate datorită unor intervenții moderne care au distrus pereții de V, parțial, și E complet. S-au descoperit însă fragmente de plăci de marmură ceea ce ne face să credem ca era o sală elegantă, de mici dimensiuni, poate apodyterium (vestiarul).

Sala E. La N, încăperea F comunică cu încăperea notată de noi cu E 3,70x5m, printr-o deschidere de 0,70 m, iar aceasta cu încăperea C, printr-o deschidere tot de 0,70 m, cele două deschideri fiind dispuse pe aceeași linie. La est de sala E a apărut un alt zid ce delimita probabil un alt spațiu, care nu a putut fi urmărit însă deoarece este suprapus de un zid modern de piatră.

Încăperea E este o sală cu paviment asemănător cu cel din încăperea C, descris de M. Tzony, cu aceeași caracteristică, dispunerea diferită a plăcilor de teracotă, cu dimensiunea de 0,35 x 0,27 m, grosimea fiind de 5 cm, încastrate în mortar, deasupra canalului de aducție ce pleacă din încăperea D, străbate sala C 4,80 x 5 m, apoi F, chiar pe mijloc, și a cărui capăt dublu, cu o suprapunere pe verticală, a fost identificat sub pragul deschizăturii dintre cele două încăperi F și E. La capăt, conductele sunt din cărămizi pavimentare din care s-a realizat un jgeab de scurgere, acoperite cu alte cărămizi ca și în cazul canalelor din încăperea G.

În total au putut fi puse în evidență mai multe încăperi, care au putut avea diverse funcționalități: caldarium, laconium, apoditerium etc. Dimensiunile edificiului, relativ reduse camere de cca. 4,08 x 4,70 m în medie, ne fac să presupunem că nu este vorba de un complex thermal aflat la dispoziția militarilor din castru, deși cu siguranță și acesta avea thermae. De asemenea, prezența fragmentelor numeroase de marmură, și nu numai, ne duc cu gândul la un edificiu luxos. Se poate ca această construcție să fi fost încorporată unei case aparținând unui demnitar roman, unui personaj important. Lucrurile sunt neclare și în ceea ce privește datarea complexului. Dar pentru a putea reconstitui istoria acestui complex ar fi necesară continuarea investigațiilor în perimetrele învecinate

Deocamdată edificiul a fost acoperit cu 6 tone de nisip pentru a asigura protejarea lui până în momentul în care se va putea realiza o construcție, care să-l protejeze de intemperii și mai cu seamă de vandalismul oamenilor [Mihaela Denisia Liuşnea).

---

***Informații suplimentare online***

[Raportul 2311 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)

---